

شناخت دوره اشکانیان

مرجع تخصصی معماری و معماران ایران

www.MemarFa.com

اشکانیان - مهراڻ خواجه

گرد آورنده : مهراڻ خواجه
انتشارات تار نماي معمرفا
تيم پژوهشي معمرفا

فهرست

۲۱	شهرهای اشکانیان	۳	مقدمه
۲۲	بناهای مهم دوره اشکانی	۴	اشکانیان که بودند
۳۰	نتیجه گیری	۶	جغرافیای اشکانیان
۳۱	منابع	۸	خاندان های اشکانی
		۹	توسعه و یکپارچه سازی
		۱۱	ارتش اشکانیان
		۱۲	پول رایج اشکانیان
		۱۳	فرهنگ یونانی و احیای ایران
		۱۵	مذهب اشکانیان
		۱۶	هنر و معماری اشکانیان
		۱۷	ویژگیهای معماری اشکانیان
		۲۰	مصالح مورد استفاده در دوره اشکانی

مقدمه

• معماری در ایران بیش از ۶۰۰۰ سال تاریخ پیوسته دارد مصالح ساختمانی به دست آمده یادآور شکلهای مختلف است ، خاک رس در تمامی نقاط مختلف کشور موجود است . ساختن خشت خام که از گل قالبی تهیه و در آفتاب خشک می کرده اند این شیوه از قدیم در ایران مرسوم بوده است و هنوز نیز استفاده از آن در برخی از نقاط کشور رواج دارد . فراوانی گل همراه با ملات آهک به فراوانی خشت کمک می کرد . اولین خشتهای با اینکه در آفتاب خشکانده می شدند ولی زمانی که اندود می شدند مصالح ساختمانی بادوامی را درست می کردند . بدون شک سنگ و چوب هر دو گاهی باهم استفاده می شدند در بناهای معروف دوره هخامنشی در مکانهای مانند زیر زمین و پله ها . سنگ نیز مانند آجر یا خشت خام به سرعت مورد استفاده قرار گرفت . ما در ساختمانهای آجری نماهای تیز و گوشه دار را شاهد نیستیم و از خصوصیات آن داشتن سطحی صاف و وسیع که قابلیت اجرای آرایش بر روی خود را دارد ولی در ساختمانهای سنگی خود را به شکل اثری سنگی و سخت نمایان می سازد . شیوه استفاده از مواد و مصالح متنوع است که از کلبه های کوچک و سست تا خانه های بادوام را شامل می شود.

اشکانیان که بودند

• اشکانیان بر آ مده از قومی سکایی به نام پرنی بودند. پرنی ها بنا بر گزارش استرابون یکی از قومهای شرقی سکایی و یکی از قبیله های مهم اتحادیه داهه بودند که در دشت میان گرگان و کرانه های تجن جنوبی در پارت شمالی سکونت داشتند که امروزه محل سکونت ترکمنهای آخال است. نخستین بار نام داهه را در سنگ نبشته خشیارشا در تخت جمشید میبینیم. آنها احتمالاً در زمان خشیارشا به تابعیت ایران در آمدند. و در سال ۲۵۰ پ م با گزیدن ارشک به فرماندهی خود اعلام استقلال کردند و پایه گذار طولانی ترین دوره حکومت ایرانی در ایران شدند و به فرمانروایی سلوکیان که شدیداً کمر به یونانی کردن ایران بسته بودند پایان دادند

پرنی ها نیز مانند دیگر قومهای سکایی مردمی چادر نشین، سلحشور، تیرانداز و ناآرام بودند که مرگ طبیعی را برای خود شرم میدانستند. به گزارش استرابون این قوم در شمال شرقی ایران میزیستند و همواره مزاحم همسایگان خود هیرکانیان و پارتها بودند. در سال ۲۵۰ پ م ناگهان به سرداری ارشک از سرزمین امروزی ترکمنستان به جنوب سرازیر شدند و به جلگه های حاصلخیز اترک حمله کردند. اشک در شهر آساک در نزدیکی قوچان به عنوان پادشاه برگزیده شد. جالب توجه اینکه اشک و تیرداد با ۵ تن از یاران خود هسته قیام را تشکیل میدهند مانند داریوش هخامنشی که با ۶ یار خود بر علیه گئومات شورید. اشک با سلوکوس دوم مبارزه کرد و او را وارد کرد که اشکانیان را به رسمیت بشناسد. پس از این اشکانیان بر سلوکیان غلبه کردند آنها را از تاریخ سیاسی ایران حذف کردند

تقسیم بندی جغرافیای اشکانیان

تقسیم بندی جغرافیایی اشکانیان به رغم تکه تکه شدن برخی از ایالات در مجموع با تقسیم بندی کشور به شش ایالت در زمان سلوکیان مطابقت می کند. ظاهراً بخش علیای امپراتوری اشکانی، متصرفات نخستین پارت ها را شامل می شود و بخش سفلا را در غرب ایران، متصرفات مهرداد . در طول ۴۷۰ سال حکومت اشکانیان مرزهای کشور تقریباً ثابت بوده است و اگر چند باری هم به تیسفون حمله شده است دیری نگذشته است که مهاجمان عقب نشینی کرده اند. پلینی در تاریخ طبیعی خود بخش سفلا را به حکومت اشکانی را به ۷ قسمت تقسیم کرده است: ۱- بین النهرین و بابل ۲- آپولونیاتیس در سوریه ۳- خالونیتیس که احتمالاً اربیل باشد و ۴- کارینا که احتمالاً کرد باشد ۵- کامبادنه پیرامون کرمان ۶- ماد علیا ۷- ماد سفلا . او همچنین بخش علیای حکومت اشکانی را به یازده قسمت تقسیم کرده است که شامل ۱- خورنه ۲- قومس ۳- گرگان ۴- استان شامل شیروان، بجنورد و قوچان ۵- پارت که با آن آشنا هستیم ۶- اپارتیکنه پیرامون ابیورد ۷- مرگیان یا مرو ۸- اریا یا هرات ۹- اناویا در جنوب هرات ۱۰- سکستان و ۱۱- هندوستان سفید یا رخج

این جغرافیدان رومی از شاهک نشین هایی نام میبرد که تابع اشکانیان هستند مانند پارس، ایلمایی، مسنه، هتره، اوسروئنه، این جغرافیدان رومی از شاهک نشین هایی نام میبرد که تابع اشکانیان هستند مانند پارس، ایلمایی، مسنه، هتره، اوسروئنه، آدیابند، آتروپاتن و هیرکانی در سنگ نبشته بزرگ شاپور دوم ساسانی در کعبه زرتشت که از استانهای زمان اشکانیان یاد میکند به نامهای دیگری بر می خوریم. سگان در کرانه دریای سیاه، ویروزان در شرق سگان، آرمن یا ارمنستان، بلاسگان در غرب دریای خزر، گلان یا گیلان، کرمان، مکران، تورگیستان، هند، سکستان، مرو و خوارزم. اینها مراکزی هستند که تحت فرمان اشکانیان بوده و در فهرست پلینی قرار ندارند تیسفون پایتخت زمستانی وهمدان پایتخت تابستانی اشکانیان بوده است. از جمله شهرهای آن دوره، میتوان به شهر صد دروازه پیرامون دامغان و خوشان پیرامون قوچان و نیز شهرهای درگز و عشق آباد امروزی اشاره کرد

خاندانهای مهم اشکانی

از خاندانهای بزرگ این دوره میتوان به خاندان سورن در سیستان، خاندان کارن در نهاوند، خاندان مهران در ری، خاندان اسپهبد در هیرکانی و خاندان زک در آتروپاتن اشاره کرد. طبقه وزورکان - بزرگان - مهمترین مقامهای کشوری لشکری را در اختیار داشتند. اشکانیان در پارس و چند شاهک نشین دیگر هرگز نتوانستند جای پای محکمی داشته باشند .

توسعه و یکپارچه سازی

نام فرهاد یکم به عنوان توسعه دهنده کنترل حکومت اشکانی تا دروازه اسکندر و اشغال کننده **آبمباراحبانا** ثبت شده است. با این وجود، بیشترین گستره قلمرو اشکانی و پرقدرت‌ترین دوران حکومت اشکانی به مهرداد اول، برادر و جانشین وی تعلق دارد، کسی که کاتوزیان او را با کوروش کبیر، بنیان گذار حکومت هخامنشیان مقایسه می‌کند.

پس از مرگ دیودوتس دوم، روابط اشکانی و دولت یونانی باختر نیز رو به زوال گذاشت، بخصوص زمانیکه مهرداد یکم به آنجا حمله کرد و دو استان را در زمان حکومت او کراتید یکم از آنان ستاند. توجه مهرداد یکم به قلمرو سلوکیان و هرج و مرج در ماد به دلیل سرکوب شورشیان توسط تیمارخوس، اسباب حمله به ماد و تصرف هگمتانه را در ۱۴۸ یا ۱۴۷ پ.م فراهم کرد. این پیروزی فتح بابل و سلوکیه را در میان رودان به دنبال داشت، مهرداد یکم در ۱۴۱ پ.م در سلوکیه سکه‌ای ضرب کرد و در مراسمی رسمی با عنوان شاهنشاه تاج‌گذاری نمود. زمانیکه مهرداد یکم در راه بازگشت به هیرکانی بود، سپاهش امپراتوری الیمائیس و **پادشاهی میشان** را تحت کنترل و شوش را تصرف کرد. در این زمان قلمرو حکومت اشکانی در شرق تا رودسند گسترش یافته بود.

در حالیکه شهر صدر وازه به عنوان اولین پایتخت اشکانی انتخاب شد، مهرداد یکم در سلوکیه، هگمتانه، تیسفون و شهر تازه تاسیس خود مهرداد کرت اقامتگاه‌های شاهی نیز بنا کرد، علاوه بر این مهرداد کرت محلی بود که در آن مقبره‌ای برای پادشاهان اشکانی ساخته شده بود و از آن نگهداری می‌شد. از سوی دیگر هگمتانه به اقامتگاه تابستانی خانواده سلطنتی اشکانی بدل گشت. شهر تیسفون نیز تا پیش از به حکومت رسیدن گودرژ یکم به عنوان پایتخت انتخاب نشد، اما به نقل از بروسیوس به عنوان محلی برای تاجگذاری‌ها مورد استفاده قرار می‌گرفت و شهری نمادین از حکومت اشکانی بود.

دولت سلوکی که ناتوان از سرکوب بلافاصله شورش ترفون در ۱۴۲ پ.م بود، به هر شکل در ۱۴۰ پ.م توانست به رهبری دیمتریوس دوم در میان رودان به اشکانی حمله کند و علی‌رغم موفقیت‌های اولیه، سلوکیان در نهایت شکست خوردند. در نهایت دیمتریوس دوم به دست سربازان اشکانی دستگیر و به هیرکانی برده شد. مهرداد یکم وی را تحت درمان و پذیرایی گرم خود قرار داد و حتی دختر خود، روزگون را به عقد او در آورد.

ارتش اشکانیان

اگرچه امپراتوری اشکانی نیروی نظامی دائمی نداشت، در عین حال توان جذب سریع نیرو برای مقابله با بحران‌های محلی را دارا بود. از سوی دیگر اگرچه کم تعداد اما محافظینی دائمی متشکل از اشراف، رعیا و مزدوران برای شخص شاه وجود داشت. همچنین پادگان‌هایی دائمی در دژهای مرزی جهت نگهبانی وجود داشتند که در کتیبه‌های اشکانی به اهدا درجات نظامی به فرماندهان این دژها اشاره شده است. علاوه بر این نیروهای نظامی برای اهداف دیپلماتیک نیز استفاده می‌شدند، بطور مثال زمانی که فرستاده چین در قرن ۲ پ.م از امپراتوری اشکانی بازدید می‌کرد، شیخی مدعیست که ۲۰،۰۰۰ اسب سوار برای نگهبانی از وی به شرق فرستاده شدند. هرچند احتمالاً در رابطه با تعداد این نیروها اغراق شده است.

پول رایج اشکانیان

جنس سکه‌ها معمولاً از نقره بوده است. این سکه‌ها شامل درهم و تترا درهم بوده و پول رایج در سرتاسر امپراتوری اشکانی بوده است. پادشاهان اشکانی در شهرهای صد دروازه، سلوکیه و هگمتانه سکه‌های سلطنتی را ضرب می‌کردند. به احتمال زیاد این کار در مهردادکرت نیز صورت می‌گرفته است. در تمام دوره اشکانی از پیدایش تا فروپاشی، وزن سکه‌ها به ندرت کمتر از ۳,۵ گرم یا بیشتر از ۴,۲ گرم می‌شده. همچنین وزن تترادرهم‌ها در حدود ۱۶ گرم بوده است. به نظر می‌رسد با فتح میان‌رودان توسط مهرداد اول، سکه‌ها منحصراً در سلوکیه ضرب می‌شده است.

فرهنگ یونانی و احیای ایران

اگرچه فرهنگ یونانی در دوره هلنی نزد مردم خاور نزدیک مقبولیت قابل توجهی پیدا کرده بود، اما در دوره اشکانی شاهد احیای فرهنگ ایرانی در مذهب، هنر و حتی پوشاک هستیم. پادشاهان اشکانی با آگاهی از هر دو ریشه هلنی و ایرانی ممالک زیر سلطه خود، پس از آنکه خود را شاهنشاه خواندند، خود را فیلهلنسیم (یونانی دوست) معرفی کردند. واژه فیلهلنی تا دوره سلطنت اردوان سوم بر روی سکه‌ها ضرب می‌شد. حذف این واژه از روی سکه‌ها از نشانه‌های احیای فرهنگ ایرانی در دوره اشکانی است

بلاش یکم اولین پادشاه اشکانی بود که خط اشکانی و زبان پارسی را مورد استفاده قرار داد و به جای استفاده از الفبای یونانی، سکه‌هایی به خط اشکانی ضرب نمود. با این وجود از الفبای یونانی تا پایان دوره اشکانی بر روی سکه‌ها استفاده می‌شد.

به هر شکل نفوذ فرهنگ یونانی در دوران امپراتوری اشکانی کاملاً از بین نمی‌رود، بطور مثال مدارکی دال بر لذت بردن اشک‌ها از تئاترهای یونانی وجود دارد. زمانی که سر کراسوس را برای ارد دوم آوردند، او در کنار آرتاواز دوم، پادشاه ارمنستان مشغول تماشای نمایش باکچای اثر اورپید بوده است. در آن زمان از سر کراسوس به جای سر پنتئوس در نمایش استفاده شد .

مذهب اشکانیان

امپراتوری اشکانی از فرهنگ‌ها، مذاهب و باورهای گوناگونی، بخصوص بطور عمده از آیین‌های ایرانی و یونانی تشکیل می‌شد. گذشته از اقلیت یهودیان و تازه مسیحیان بیشتر پارت‌ها چند خدا باور بودند. در اغلب موارد خدایان ایرانی و یونانی شبیه به هم یا مخلوطی از هم بودند. بطور مثال اهورا مزدا با زئوس، اهریمن با هادس، آفرودیت و هرا با آناهیتا، آپولو با میترا و شمس با هرمس شبیه به یکدیگرند. گذشته از خدایان و الهه‌های اصلی، هر شهر و گروه برای خود خدایی انتخاب می‌کرد. از سوی دیگر مانند حاکمان سلوکی، پادشاهان اشکانی نیز در آثار هنری خود را خدا نشان می‌دادند. احتمالاً این رسم شایع‌ترین رسم مشترک پادشاهان بوده است.

هنر و معماری اشکانیان

هنر دوره اشکانی را می‌توان به سه بخش جغرافیایی-تاریخی: هنر اشکانی، هنر فلات ایران و هنر میان‌رودان تقسیم نمود. اولین بخش هنر اشکانی پیدا شده در مهردادکرت، ترکیبی از هنر یونانی و ایرانی در راستای سنت‌های هخامنشی و سلوکی است. بخش دوم آن، گویای تاثیر آثار هنری دوره هخامنشی می‌باشد و بخش سوم بتدریج با گذشتن مرزهای اشکانی از میان‌رودان شکل گرفته است.

نقوش متداول به جا مانده از دوران اشکانی معمولاً شامل تصاویری از شکارهای سلطنتی و اهدای نشان توسط پادشاهان است. استفاده گسترده از این نقوش منجر به استفاده حتی توسط حاکمان محلی شده بود. این نقوش معمولاً شامل انواع نقش برجسته، فرسکو و دیوارنگاری می‌شد. همچنین از الگوهای هندسی و طرح گیاهان به صورت گچ بری برو دیوار نیز استفاده می‌شده است.

پارتیان در شمال خاوری ایران معماری نوینی را تکوین بخشیدند. معماری پارتیان، با ترکیب عناصر ایرانی و

ویژگیهای معماری اشکانیان

- حداکثر استفاده از مصالح بوم آورد
- استفاده بسیار خوب از تکنیک پیشرفته تاق گنبد، به خصوص گنبد با استفاده از مصالح بوم آورد
- پرهیز نکردن از شکوه و ارتفاع زیاد
- تنوع فوق العاده در طرح ها
- استفاده از ملات سارو که به کمک آن توانستند فضاهای معماری وسیع را ایجاد نمایند
- مصالح ساختمانی مورد استفاده در زمان اشکانیان بیشتر سنگهای پاکتراش و در زمان ساسانیان اکثراً از خشت خام، خشت پخته و سنگ لاشه (لاشه سنگ) می باشند . برای آراستن ساختمان ها کاشیهای لعابدار و لاجورد و نیز اندود گچ مورد استفاده قرار می گرفت

از جلوه های مهم هنری این عهد ، هنر گچبری را می توان نام برد که رواج بسیاری داشت و نقوش آن تلفیقی از سبک یونانی و هخامنشی است .

بهترین آثار هنری گچبری این عهد بر روی دیوارهای مکشوف در آشور، اوروک (در عراق) و کوچه خواجه (در سیستان)

یافت شده است. رونق هنر گچبری بیشتر به سبب وفور گچ معدنی و سهولت کار با آن بوده که رغبت بیشتری در استفاده از این روش تزئینی را سبب می گشته است. در آن روزگار ملاط گچ به سهولت بر دیوار کشیده می شد و به سرعت خود را می گرفت و سفت می شد لذا هنرمندان اشکانی به سرعت و سهولت می توانستند سطح وسیعی را با نقش و نگاره های زنجیره ای بپوشانند .

رواج این نوع نقوش تکرار شونده را برخی مرتبط با نقوش مشابهی می دانند که در بافته های ایلپاتی پارتیان چادر نشین مشاهده می شود.

حجاری ها و مجسمه های کوچکی که از گل پخته شکل گرفته اند و مجسمه های مفرغی که از جنس عاج و به نحو ناشیانه و زمخت ساخته شده اند، نمونه هایی از آثار این دوره محسوب می گردند. کوزه های سفالین عهد اشکانی عمدتاً دارای نقش هایی بوده اند و انواع ساده و رنگی آنها دارای اهمیت هنری چندانی نمی باشند.

هنر چهره پردازی اشکانیان نیز نوعی شیوه واقع نمایی را اختیار کرده و تضاد با شیوه ی آرمانی یونانیان به ویژه در مسکوکات این دوره مشهود است. به گونه ای که در نقش روی سکه های این دوره حتی به جزئیات ناچیز هم توجه شده است .

در دوره اشکانی هنر پیکرتراشی نیز تا حدودی رواج داشته و علاوه بر نقوش برجسته چند مجسمه سنگی مربوط به شاهان این سلسله یافت شده است که اگرچه از لحاظ هنری در حد و اندازه معماری عهد هخامنشی نیست ولی در نوع خود قابل توجه می باشد.

مصالح ساختمانی مورد استفاده در زمان اشکانیان

مصالح ساختمانی مورد استفاده در زمان اشکانیان بیشتر سنگهای پاکتراش و در زمان ساسانیان اکثراً " از خشت خام، خشت پخته و سنگ لاشه (لاشه سنگ) می باشند . برای آراستن ساختمان ها کاشیهای لعابدار و لاجورد و نیز اندود گچ مورد استفاده قرار می گرفت. لازم به توضیح است که هنر گچ بری در زمان ساسانیان به اوج خود می رسد و زیباترین نقوش برجسته گچی در این دوره زینت بخش ساختمان های مختلف می گردند . هم چنین برای فرش کردن کف کاخ ها از سنگ ریزه های رنگی استفاده می کردند. یکی از ملات های مورد استفاده در این دوره ملات « گیرچارو » (قیرچارو) می باشد.

یکی دیگر از ویژگی های معماری پارتی استفاده از طرح های متنوع و غیر یکنواخت در بناها است، بگونه ای که حتی دو ساختمان را نمی توان یافت که نقشه های یکسان داشته باشند

شهرهای اشکانیان

پارتهای شهرهای بسیار کهن را مانند بابل و اروک در اختیار داشتند و نیز شهر آشور با اینکه از نقشه چندان منظمی برخوردار نبودند اما پارتهای شهرهایی را بنیاد گذاشتند که براساس نقشه دایره شکل بود که شهرهای مرو تیسفون و الحضر دارای چنین پلانی بودند. از فضای دایره وار می توان آسانتر از چهار گوش دفاع کرد و نیز با رو کشیدن آن هم آسانتر است . این شیوه شهرسازی تا زمان ساسانی و اسلام ادامه یافت. معمولا شهرهای پارتی دارای برج و بارو بودند باروهای شهر مرو از خشت خام بود با برج ها و کنگره های قائم الزاویه و سوراخهایی برای تیراندازی .

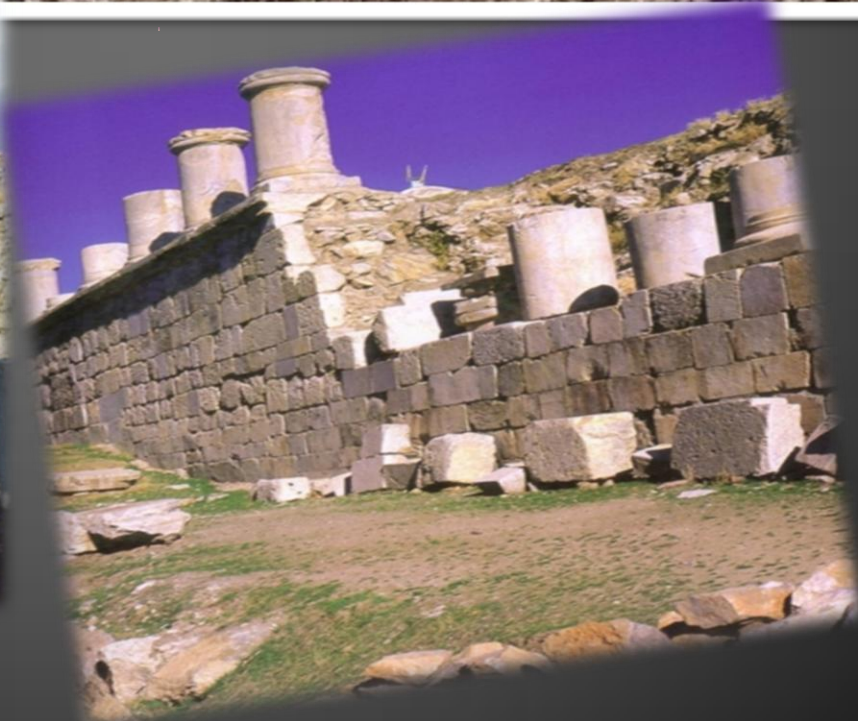
در درون شهرهای پارتی مهمترین ساختمان معمولا ارگ و پرستشگاهها بودند. برخی معتقدند هنر پارتی در حدود سال ۲۵۰ ق.م پا به عرضه وجود نهاده اما باید آغاز آنرا از ابتدای پادشاهی مهرداد دوم (سال ۲۰۳ ق.م) دانست. بطوریکه عنوان گردیده معماری را باید از اولین مکانهای استقراری پارتهای آغاز کرد. در این بررسی ما به شرح جزئیات معماری بعضی از آنها می پردازیم.

بنا های مهم دوره اشکانی

معبد کنگاور

کنگاور یکی از شهرهای کرمانشاه است که از گذرگاه های اقوام ماد و هخامنشی بوده است. صفه یا سکویی که معبد کنگاور بر روی آن بنا شده است ۷ متر از سطح زمین ارتفاع دارد و به وسیله دیوار ضخیمی از چهار طرف احاطه شده است. راه ورود به معبد کنگاور مانند تخت جمشید پلکانی دو طرفه است که هر طرف ۶۰ پلکان سنگی دارد.

در قسمت عقب و در بالاترین نقطه صفه، آتشکده ای روباز قرار داشته و آناهیتا (مظهر و فرشته آب) در این پرستشگاه نقش مؤثری ایفا می کرده است. پس از پیمودن پله های دو طرفه، از گوشه جنوب شرقی ۱۲ ستون در طرف راست و به قرینه آن، ۱۲ ستون هم در طرف چپ بر لبه خارجی دیوار صفه قرار داشته است.

اشکانیان - مهران خواجه

نارین قلعه میبد

از مهمترین و قدیمیترین بناهای شهر میبد «نارین قلعه» یا «نارنج قلعه» می باشد که در شهر میبد استان یزد قرار دارد. که از آن به عنوان دژ یا کهن دژ شهر استفاده می شده است. این قلعه از بناهای مربوط به دوره اشکانی و قبل از اسلام است و در دوران مظفریان تعمیراتی در آن صورت گرفت. کهن دژ نارین قلعه بر بالای تپه به بلندی ۲۵ متر و مشرف بر شهر میبد ساخته شده است. این دژ گویا ارگ حاکم نشین شهر بوده و حاکمیت سیاسی بخش گسترده ای را بردوش داشته است. این دژ بر روی زمینی بیضی شکل به گستره‌ی ۴ هکتار ساخته شده است. همه ی بنا از خشت و گل و در پنج اشکوب ساخته شده است و در اوج آن شاه نشین قرار دارد.

noorooab.com

اشکانیان - مهران خواجه

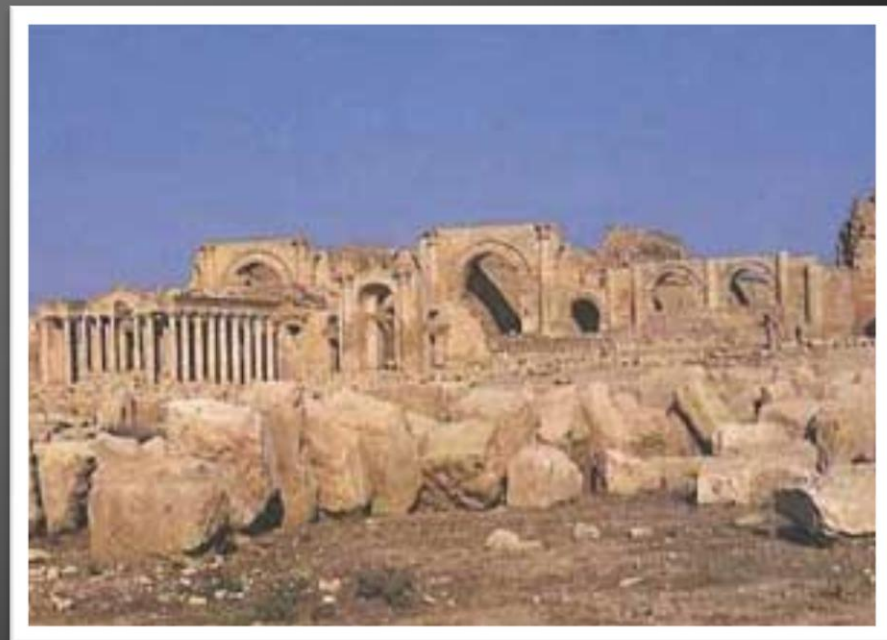
کاخ نساء

کاخ نساء در عشق آباد (اشک آباد) و در حاشیه ی غربی بیابان قره قوم واقع است . این کاخ مربوط به قرن دوم و سوم قبل از میلاد و بنای آن چهارگوش است و چهار ایوان دارد . تالار بزرگ آن دارای سه ایوان است . سقف این تالار چوبی است که بر چهارستون به هم چسبیده استوار شده است .

کاخ و شهر هترا (الحضر)

شهر هترا در فاصله ۳ کیلومتری رودخانه دجله و در جنوب غربی موصل واقع است. بنای شهر مربوط به سال ۱۱۷ میلادی است و حصار دور شهر شکل چند ضلعی دارد. در فاصله هر متر برجی قرار گرفته است. در پشت دیوار شهر خندقی حفر کرده بودند و شهر دارای ۴ دروازه در چهار جهت بوده است. معروفترین بنای شهر هترا، نیایشگاه خورشید بوده است.

کوه خواجه سیستان

مجموعه بناهای کوه خواجه را «قلعه» هم می نامند. این بنا شامل یک قصر و یک معبد است. ورودی آن پلکانی دوطرفه دارد و دارای یک ورودی در ضلع جنوبی است. همچنین در دو ضلع غربی و شرقی آن، ایوان های مسقف وسیع قرار گرفته است.

به کارگیری گچ که از زمان پارت ها در فلات ایران رایج شد و تا دوران ساسانی ادامه یافت، در قسمت های مختلف بنا به کار گرفته شده است. بدنه دیواره های کوه خواجه نقاشی هایی با رنگ های شاد و از جمله نقش سه ایزد، انسانی بالدار خیالی و نقش شاه و ملکه همه نشانی از تأثیر شدید هنر یونانی دارند.

mehdi kavei

Anobanini.ir

اشکانیان - مهراڻ خواجه

نتیجه گیری

بطور کلی میتوان گفت که هنر این عهد با تکیه بر سنتهای کهن هنر موجود در فلات، بیانی خاص خود یافت که از نظر محتوی و شکل و نمود خارجی، در جمع ارتباطی با هنر یونان نداشت. چنانکه هنر معماری اشکانی در طرح آثار تمام سنگی با تغییراتی خاص به سنت معماری دوران هخامنشی وفادار بماند و در ایجاد آثار معماری بنائی با مصالح مختلف با تکیه بر دو پدیده ایوان و پوشش قوسی و گنبد و طرح چهار ایوانی، از یکسو و تالارهای ستوندار از سوی دیگر معماری بومی دوره هخامنشی متعلق به جامعه غیر رسمی و درباری را تحول بخشید و بسوی تکامل و گسترش رهبری ساخت.

منابع

- کتاب معماری جهان
- آشنایی با بناهای تاریخی
- تاریخ هنر ایران / مجید ازادبخت
- درک عمومی هنر / مجید ازاد بخت
- آشنایی با بناهای تاریخی / سید مهدی میردانش
- تاریخ هنر ایران / نصرالله تسلیمی - مهدی انصاری
- هنر و ادبیات ایران / خلیل مشتاق / انتشارات هنر مشتاق
- تاریخ معماری / اگوست شوازی / ترجمه دکتر لطیف ابولقاسمی
- هنر و تمدن پیش از اسلام و دوره اسلامی و باستان / خلیل مشتاق / انتشارات هنر مشتاق
- ابوذری، م. (۱۳۸۰) آشنایی با میراث فرهنگی هنری ایران، تهران، سازمان پژوهش فرهنگی
- فلز کاری در دوران هخامنشی، اشکانی، ساسانی / نوشته: سی. گانتر - پل. جت / ترجمه: شهرام حیدرآبادیان
- ماهنامه پیام دریا، ماهنامه اطلاعات علمی، مقاله اختراعات ایرانیان در پهنه دریانوردی و نجوم (جعفر سپهری)